FarmKaset.ORG · ฟาร์มเกษตร

คู่มือปลูกพืช · เล่มที่ 9

คู่มือปลูกมะม่วง

คู่มือปลูกมะม่วง ตั้งแต่ปลูก ตัดแต่งกิ่ง ทำนอกฤดู ห่อผล จนเก็บขาย

16 บท · 5 ช่วง: ก่อนปลูก · ปลูก · ดูแล · แก้ปัญหาในแปลง · เก็บเกี่ยวและขาย

ฉบับปรับปรุง 21 พ.ย. 2569
ตรวจแหล่งอ้างอิง 21 พ.ย. 2569

อ่านฉบับล่าสุดออนไลน์ฟรี
farmkaset.org/xboard/mango-guide

เกี่ยวกับคู่มือเล่มนี้

คู่มือปลูกมะม่วงฉบับชาวสวน ตั้งแต่เลือกพื้นที่ พันธุ์น้ำดอกไม้ เขียวเสวย มหาชนก ปลูกและไว้ทรงต้นเล็ก ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว ทำมะม่วงนอกฤดูด้วยสารแพคโคลบิวทราโซล ห่อผล ปุ๋ยตามระยะ โรคแอนแทรคโนส ราแป้ง เพลี้ยจักจั่น แมลงวันผลไม้ จนถึงเก็บเกี่ยวและต้นทุน พร้อมปฏิทินในฤดูและนอกฤดู

คู่มือเล่มนี้เรียบเรียงจากงานวิจัย เอกสารวิชาการ และคำแนะนำของหน่วยงานรัฐ ตัวเลขสำคัญมีเลขอ้างอิง [1] [2] ... ตรงกับรายการแหล่งอ้างอิงท้ายบท ข้อมูลที่หาแหล่งยืนยันไม่ได้ถูกตัดออก คำแนะนำเรื่องสารเคมีให้อ่านฉลากและปฏิบัติตามฉลากทุกครั้ง

เนื้อหาปรับปรุงอยู่เสมอ ฉบับพิมพ์นี้เป็นฉบับวันที่ 21 พ.ย. 2569 อ่านฉบับล่าสุดได้ที่ **farmkaset.org/xboard/mango-guide**

การใช้งานและการเผยแพร่

คู่มือปลูกมะม่วง โดย FarmKaset.ORG อนุญาตให้ทุกบุคคลหรือองค์กร ทำสำเนาและแจกจ่ายได้ ทั้งไฟล์และฉบับพิมพ์ โดยไม่ต้องขออนุญาต แต่ไม่ควรแก้ไขเนื้อหา และต้องคงชื่อ FarmKaset.ORG ไว้ ตามสัญญาอนุญาต Creative Commons แสดงที่มา–ห้ามดัดแปลง 4.0 (CC BY-ND 4.0) **creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.th**

มีคำถามเรื่องการปลูก ตั้งกระทู้ถามได้ฟรีที่ **farmkaset.org** สอบถามเรื่องปุ๋ยและยาที่แนะนำในคู่มือ โทร 090-592-8614 · LINE @FarmKaset

สารบัญ

ช่วงที่ 1 · ก่อนปลูก

1 รู้จักมะม่วง 4

2 พื้นที่และดิน 8

3 พันธุ์และกิ่งพันธุ์ 10

4 ปฏิทินมะม่วงในฤดู 12

5 ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู 16

ช่วงที่ 2 · ปลูก

6 เตรียมพื้นที่และปลูก 20

7 เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง 22

ช่วงที่ 3 · ดูแล

8 ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว 24

9 ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู 26

10 ดูแลดอก ผล และห่อผล 28

11 ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ 30

12 การจัดการน้ำ 33

ช่วงที่ 4 · แก้ปัญหาในแปลง

13 โรคมะม่วง 35

14 แมลงศัตรูมะม่วง 37

ช่วงที่ 5 · เก็บเกี่ยวและขาย

15 เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย 39

16 ต้นทุนและกำไร 41

บทที่ 1 · ช่วงที่ 1 ก่อนปลูก

รู้จักมะม่วง

มะม่วงโตและให้ผลอย่างไรในแต่ละปี ทำไมต้องรอใบแก่ก่อนออกดอก ผลผลิตต่อไร่มาจากอะไร และมะม่วงในฤดูกับนอกฤดูต่างกันอย่างไร

ทำเมื่อไหร่: **อ่านก่อนเริ่มปลูก**

สรุปสั้น

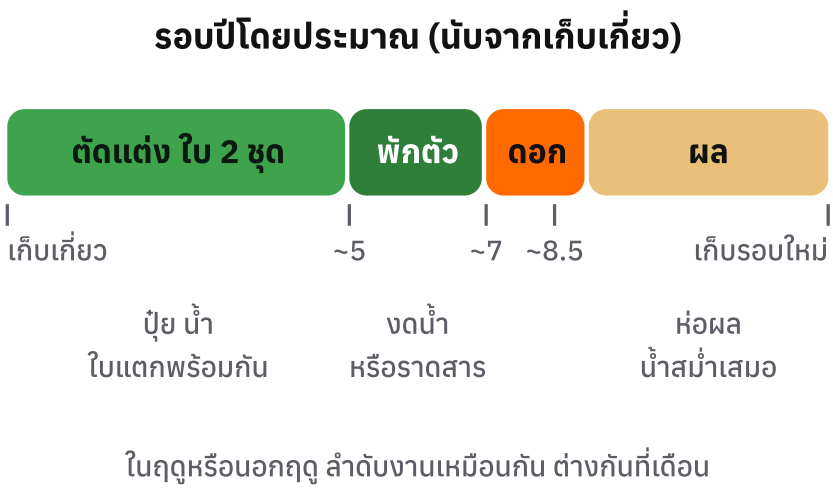
- มะม่วงเป็นไม้ผลยืนต้น ต้นจากกิ่งพันธุ์เริ่มให้ผลราวปีที่ 3–4 และให้ผลต่อเนื่องหลายสิบปี
- ต้นที่ให้ผลมีรอบงานเหมือนกันทุกปี: เก็บเกี่ยว → ตัดแต่งกิ่ง → ใบชุดใหม่ → ใบแก่ พักตัว → ออกดอก → ผล
- มะม่วงออกดอกที่ปลายกิ่งซึ่งใบแก่และพักตัวแล้วเท่านั้น งานทั้งปีจึงวนอยู่ที่การทำให้ยอดพร้อมออกดอกพร้อมกันทั้งต้น

มะม่วงออกดอกอย่างไร

มะม่วง (*Mangifera indica* L.) อยู่ในวงศ์มะม่วง (Anacardiaceae) ถิ่นกำเนิดอยู่แถบอินเดียถึงพม่า ปลูกได้ทั่วประเทศไทย ทนแล้งได้ดีกว่าไม้ผลหลายชนิด ต้นมะม่วงแตกยอดเป็นชุด ๆ ทั้งปี แต่ละชุดเรียกว่า “ใบชุด” หรือ “รุ่นใบ” ซึ่งต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์จึงแก่

- **ดอกออกที่ปลายยอด** ช่อดอกเกิดจากตาที่ปลายกิ่งซึ่งใบชุดสุดท้ายแก่แล้วและหยุดแตกยอดไประยะหนึ่ง (พักตัว) ยอดที่ยังแตกใบอ่อนอยู่จะไม่ออกดอก
- **อากาศเย็นและแล้งช่วยให้ออกดอก** ตามธรรมชาติมะม่วงในไทยออกดอกช่วงหนาวแล้ง ราว ธ.ค.–ก.พ. (บท ปฏิทินมะม่วงในฤดู (หน้า 12))
- **สารช่วยเลื่อนเวลาได้** สารแพคโคลบิวทราโซลยับยั้งการสร้างจิบเบอเรลลินในต้น ทำให้ยอดหยุดแตกใบและพร้อมออกดอกเร็วขึ้น นี่คือหลักของการทำมะม่วงนอกฤดู (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

รอบปีของต้นที่ให้ผล

ความยาวแต่ละช่วงเป็นค่าโดยประมาณ ขึ้นกับพันธุ์ อายุต้น และอากาศของปีนั้น ช่วงผลนับจากดอกบานถึงเก็บเกี่ยวราว 3–4 เดือน เช่น น้ำดอกไม้ภาคกลางราว 91–105 วัน [2] (บท พันธุ์และกิ่งพันธุ์ (หน้า 10))

ผลผลิตต่อไร่มาจากไหน

ตัวอย่างสมมติ: 44 ต้น/ไร่ × 100 ผล/ต้น × ผลละ 0.35 กก. = 1,540 กก./ไร่ ตัวเลขจริงต่างกันมากตามอายุต้น พันธุ์ และปีที่ดอกออกดีหรือไม่ดี ใช้เพื่อดูว่าแต่ละตัวคูณกำหนดช่วงไหน

ช่อดอกมะม่วงช่อหนึ่งมีดอกหลายร้อยถึงหลายพันดอก ส่วนใหญ่เป็นดอกตัวผู้ และติดผลจนเก็บได้เพียงช่อละไม่กี่ผล นี่เป็นธรรมชาติของมะม่วง สิ่งที่ชาวสวนกำหนดได้คือ **จำนวนช่อที่ออกพร้อมกันและไม่เป็นโรค** กับ **ผิวผลที่สวย** ซึ่งทำให้ขายได้เกรดดี (บท ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28))

ในฤดูกับนอกฤดูต่างกันอย่างไร

	มะม่วงในฤดู	มะม่วงนอกฤดู
ออกดอก	ตามธรรมชาติ ราว ธ.ค.–ก.พ.	ใช้สารชักนำ ออกดอกได้ตามที่วางแผน
เก็บเกี่ยว	ราว มี.ค.–พ.ค.	ส่วนมากวางให้ตรง ต.ค.–ม.ค.
ราคา	ผลออกพร้อมกันทั้งประเทศ ราคามักต่ำ	มีผลน้อยในตลาด ราคามักดีกว่า
ความเสี่ยง	ปีที่หนาวน้อยหรือฝนตกช่วงดอก ออกดอกไม่ดี	ดอกออกในหน้าฝน โรคแอนแทรคโนสหนัก ต้นทุนสารและน้ำสูง
ต้องมี	ต้นสมบูรณ์ ตัดแต่งกิ่งทุกปี	แหล่งน้ำหน้าแล้ง แรงงาน และประสบการณ์

เดือนเป็นค่าโดยประมาณ ต่างกันตามพันธุ์และพื้นที่

อ่านงานรายเดือนใน ปฏิทินมะม่วงในฤดู (หน้า 12) และ ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู (หน้า 16)

วิธีใช้คู่มือเล่มนี้

1. **ก่อนปลูก** อ่าน พื้นที่และดิน (หน้า 8) และ พันธุ์และกิ่งพันธุ์ (หน้า 10)
2. **ปีที่ 1–3** อ่าน เตรียมพื้นที่และปลูก (หน้า 20) และ เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22)
3. **ต้นที่ให้ผลแล้ว** ใช้ปฏิทินเป็นตัวเตือน คู่กับ ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24) ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26) ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28) ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30) และ การจัดการน้ำ (หน้า 33)
4. **เมื่อเห็นอาการผิดปกติ** เทียบกับ โรคมะม่วง (หน้า 35) และ แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37)
5. **ก่อนเก็บ** อ่าน เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39) แล้วสรุปตัวเลขใน ต้นทุนและกำไร (หน้า 41)

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗
2. ศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว (PHTIC). ดัชนีเก็บเกี่ยว: มะม่วง. phtnet.org ↗
3. Davenport, T.L. (2007). Reproductive physiology of mango. *Brazilian Journal of Plant Physiology* 19(4): 363–376. doi:10.1590/S1677-04202007000400007

บทที่ 2 · ช่วงที่ 1 ก่อนปลูก

พื้นที่และดิน

มะม่วงต้องการดินแบบไหน ทำไมช่วงหนาวแล้งจึงสำคัญกับการออกดอก ต้องมีน้ำแค่ไหน และค่าดินที่ควรตรวจก่อนปลูก

ทำเมื่อไหร่: **ก่อนปลูก 3–6 เดือน**

สรุปสั้น

- มะม่วงขึ้นได้ในดินหลายแบบ แต่ให้ผลดีที่สุดในดินลึก ระบายน้ำดี ไม่มีน้ำขังนาน
- ช่วงที่แล้งและเย็นก่อนออกดอกสำคัญมาก พื้นที่ที่ฝนตกชุกทั้งปีหรือชื้นมากช่วงดอกบาน ทำมะม่วงให้ติดผลดีได้ยาก
- สวนที่จะทำนอกฤดูต้องมีแหล่งน้ำพอสำหรับหน้าแล้ง

อากาศที่มะม่วงต้องการ

- **ช่วงแล้งชัดเจนก่อนออกดอก** อากาศเย็นและดินแห้งช่วงปลายปีช่วยให้ยอดหยุดแตกใบและออกดอก ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงออกดอกได้ดีตามธรรมชาติ
- **อากาศแห้งช่วงดอกบาน** ฝนหรือความชื้นสูงช่วงดอกบานทำให้โรคแอนแทรคโนสลามช่อดอก และแมลงผสมเกสรทำงานได้น้อย (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))
- **ลมแรง** ทำให้ผลร่วงและผิวผลเป็นแผลจากการเสียดสี ถ้าพื้นที่มีลมแรงประจำ ควรปลูกไม้บังลมรอบสวน

ดินแบบไหนดี

เรื่อง	ที่เหมาะ	ถ้าไม่ได้ตามนี้
การระบายน้ำ	น้ำไม่ขังหลังฝนตก	ยกร่องหรือทำเนินก่อนปลูก ขุดร่องระบายน้ำ (บท เตรียมพื้นที่และปลูก (หน้า 20))
ความลึกของหน้าดิน	ลึกพอให้รากแก้วลงได้ ไม่มีชั้นดาน ชั้นหิน หรือน้ำใต้ดินตื้น	ต้นโค่นง่าย โตช้า ทนแล้งน้อยลง
ความเป็นกรดด่าง (pH)	ราว 5.5–7.5 [1]	ดินเปรี้ยวจัดปรับด้วยปูนตามผลวิเคราะห์ดิน
อินทรียวัตถุ	ยิ่งมากยิ่งดี	เติมปุ๋ยอินทรีย์และคลุมโคนทุกปี (บท ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30))

ส่งดินตรวจได้ที่ไหน

ส่งตัวอย่างดินเข้าตรวจวิเคราะห์ได้ที่ iLab (ilab.work) ดูวิธีเก็บตัวอย่างให้ถูกต้องได้ที่ วิธีเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจ หรือสอบถามสถานีพัฒนาที่ดินในจังหวัดของกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อได้ผลแล้วนำค่า pH อินทรียวัตถุ ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม มาใช้เลือกสูตรและอัตราปุ๋ยในคู่มือเล่มนี้

ต้องมีน้ำแค่ไหน

มะม่วงที่โตแล้วทนแล้งได้ดี สวนในฤดูจำนวนมากอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่มีสามช่วงที่ขาดน้ำแล้วเสียหาย

- **ต้นเล็ก 1–2 ปีแรก** ต้องรดน้ำในหน้าแล้ง ไม่อย่างนั้นต้นตายหรือชะงัก
- **ช่วงติดผลถึงผลขยาย** ขาดน้ำแล้วผลร่วงและผลเล็ก
- **สวนนอกฤดู** ต้องเลี้ยงใบชุดใหม่ในหน้าแล้ง จึงต้องมีบ่อ สระ หรือบ่อบาดาลของตัวเอง (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))

ตรวจดินก่อนปลูก

เก็บตัวอย่างดินจากหลายจุดในแปลง ทั้งดินบนและดินล่าง ส่งตรวจที่สถานีพัฒนาที่ดินหรือห้องปฏิบัติการ อย่างน้อยควรรู้ค่า pH อินทรียวัตถุ ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม ตัวเลขเหล่านี้ใช้กำหนดปริมาณปูนและปุ๋ยรองก้นหลุม และใช้เทียบกับการตรวจดินครั้งต่อไปเมื่อต้นให้ผลแล้ว

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. มะม่วง (mango): สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการปฏิบัติดูแลรักษา. opsmoac.go.th ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 3 · ช่วงที่ 1 ก่อนปลูก

พันธุ์และกิ่งพันธุ์

มะม่วงพันธุ์กินสุก กินดิบ และแปรรูปต่างกันอย่างไร พันธุ์ไหนทำนอกฤดูง่าย พันธุ์ไหนเหมาะส่งออก และวิธีเลือกกิ่งพันธุ์

ทำเมื่อไหร่: **ก่อนปลูก 2–6 เดือน**

สรุปสั้น

- เลือกพันธุ์จากตลาดก่อน: กินสุก กินดิบ หรือแปรรูป แล้วจึงดูว่าพันธุ์นั้นทำนอกฤดูได้ง่ายหรือไม่
- น้ำดอกไม้เป็นพันธุ์หลักของตลาดกินสุกและการส่งออก มหาชนกเป็นที่ต้องการในตลาดที่ชอบผิวสีแดง เขียวเสวยและฟ้าลั่นเป็นพันธุ์กินดิบ
- ใช้กิ่งพันธุ์ที่เสียบยอดหรือทาบกิ่งบนต้นตอเพาะเมล็ด ซึ่งมีรากแก้ว ต้นแข็งแรงและไม่โค่นง่าย

พันธุ์ที่ปลูกมากในไทย

พันธุ์	ตลาด	ลักษณะที่รู้จักกันทั่วไป
น้ำดอกไม้ (รวมน้ำดอกไม้สีทอง)	กินสุก ส่งออก	ผลยาว เนื้อละเอียด หวาน เมื่อห่อผลผิวจะเป็นสีเหลืองทอง เป็นพันธุ์หลักของการทำนอกฤดูและการส่งออก แต่ผิวเป็นจุดจากโรคแอนแทรคโนสได้ง่าย
มหาชนก	กินสุก ส่งออก	ผิวมีสีแดงเรื่อเมื่อถูกแดด กลิ่นหอม เปลือกค่อนข้างหนา
เขียวเสวย	กินดิบ (มะม่วงมัน)	ผลแก่กินดิบรสมัน ราคาดี ขายได้ทั้งผลแก่และสุก
ฟ้าลั่น	กินดิบ	เนื้อกรอบ รสมันอมเปรี้ยว
โชคอนันต์	กินดิบ กินสุก แปรรูป	ออกดอกง่าย บางปีออกได้มากกว่าหนึ่งรุ่น เหมาะกับผู้เริ่มปลูก
แก้ว	แปรรูป กินดิบ	ต้นแข็งแรง ทนแล้ง ใช้ทำมะม่วงดอง แช่อิ่ม และนิยมใช้เมล็ดเพาะเป็นต้นตอ

ลักษณะเป็นข้อมูลทั่วไป แต่ละพื้นที่ให้ผลต่างกัน ถามสวนใกล้เคียงและผู้รับซื้อในพื้นที่ก่อนเลือก

เลือกพันธุ์ให้ตรงตลาด

- **ขายส่งออกหรือห้าง** ต้องเป็นพันธุ์ที่ผู้ส่งออกรับ เช่น น้ำดอกไม้สีทอง มหาชนก และต้องมีมาตรฐาน GAP ห่อผล ผิวสวย (บท เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39))
- **ขายตลาดในประเทศ** พันธุ์กินดิบอย่างเขียวเสวย ฟ้าลั่น ขายได้ตั้งแต่ผลแก่ ไม่ต้องรอสุก ความเสี่ยงช่วงบ่มน้อยกว่า
- **ขายโรงงานแปรรูป** พันธุ์แก้วและพันธุ์ที่ผู้รับซื้อกำหนด เน้นปริมาณ ราคาต่อกิโลกรัมต่ำกว่า
- **สวนใหม่** ไม่ควรปลูกหลายพันธุ์ปนกันในแถวเดียว เพราะแต่ละพันธุ์ตอบสนองต่อการตัดแต่ง การราดสาร และอายุผลต่างกัน จัดงานได้ยาก

กิ่งพันธุ์แบบไหนดี

- **กิ่งเสียบยอดหรือทาบกิ่งบนต้นตอเพาะเมล็ด** มีรากแก้ว หยั่งรากลึก ทนแล้งและไม่โค่นง่าย เป็นแบบที่แนะนำสำหรับสวนการค้า

- **กิ่งตอน** ไม่มีรากแก้ว รากตื้น ต้นล้มง่ายเมื่อโตและติดผลมาก
- **ต้นจากเมล็ด** ไม่ตรงพันธุ์แน่นอนและให้ผลช้า ใช้เป็นต้นตอเท่านั้น

ดูกิ่งพันธุ์ก่อนซื้อ
รอยต่อเชื่อมสนิท ไม่มีแผลเน่า ใบเขียวสด ไม่มีจุดโรค รากไม่ขดวนก้นถุง และซื้อจากแปลงที่บอกชื่อพันธุ์ได้ชัดเจน ต้นที่ไม่ตรงพันธุ์จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อออกผลแล้ว ซึ่งเสียเวลาไปหลายปี

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. มะม่วง (mango): สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการปฏิบัติดูแลรักษา. opsmoac.go.th ↗

บทที่ 4 · ช่วงที่ 1 ก่อนปลูก

ปฏิทินมะม่วงในฤดู

ปฏิทินงานสวนมะม่วงที่ออกดอกตามธรรมชาติ เรียงเป็นรายเดือน ตั้งแต่ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บ เลี้ยงใบ ดูแลดอก ห่อผล จนเก็บเกี่ยว

ทำเมื่อไหร่: **ดอก ธ.ค.–ก.พ. · เก็บ มี.ค.–พ.ค.**

สรุปสั้น

- มะม่วงในฤดูออกดอกตามธรรมชาติราว ธ.ค.–ก.พ. และเก็บเกี่ยวราว มี.ค.–พ.ค.
- ภาคกลางออกดอกราว พ.ย.–ธ.ค. และเก็บเกี่ยวราว มี.ค.–เม.ย. ภาคเหนือออกดอกราว ม.ค. และเก็บเกี่ยวราว พ.ค.–มิ.ย. [1]
- หลังเก็บเกี่ยวตรงกับต้นฤดูฝน ตัดแต่งกิ่งทันทีแล้วเลี้ยงใบให้ได้ 2 ชุดที่แก่ทันก่อนหน้าหนาว
- ช่วงที่ต้องระวังที่สุดคือดอกบาน: เพลี้ยจักจั่น ราแป้ง และแอนแทรคโนส ทำให้ช่อดอกเสียทั้งช่อได้

ภาพรวมทั้งปี · ปฏิทินมะม่วงในฤดู (หมุนหน้ากระดาษเพื่ออ่าน · เดือนเป็นค่าโดยประมาณ)

เดือน	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
ฤดูกาล	หน้าฝน						หนาว แล้ง			ร้อน แล้ง			ฝน
ต้นทำอะไร	ตัดแต่ง แตกใบ 2 ชุด					ใบแก่ พักตัว		ช่อดอก ดอกบาน		ผลเจริญ			
งานหลัก (หน้า 24)	ตัดแต่งกิ่ง								ห่อผล				
น้ำ (หน้า 33)	น้ำฝน ระบายน้ำ					งดน้ำ		ให้น้ำสม่ำเสมอ					
โรค (หน้า 35)		ใบอ่อน: แอนแทรคโนส						ช่อดอก: ราแป้ง แอนแทรคโนส					
แมลง (หน้า 37)		ใบอ่อน: เพลี้ยไฟ ด้วงกัดใบ						เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยไฟ	แมลงวันผลไม้				
เก็บเกี่ยว (หน้า 39)											ตามอายุผลของพันธุ์		

คู่มือปลูกมะม่วง โดย FarmKaset.ORG · อนุญาตให้ทุกคนนำไปใช้ได้ (ไม่ต้องแก้ไข) · CC BY-ND 4.0

เดือนเป็นค่าโดยประมาณ ฝนแต่ละปีและแต่ละพื้นที่มาเร็วช้าต่างกัน ให้ดูฝนจริงในพื้นที่ประกอบ

เดือนไหน ทำอะไร

พ.ค.–มิ.ย. หลังเก็บเกี่ยว

ต้นอ่อนล้าจากการเลี้ยงผล

- **ตัดแต่งกิ่งทันทีหลังเก็บ** ตัดปลายกิ่งที่ติดผล กิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค กิ่งไขว้ และเปิดกลางทรงพุ่ม (บท ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24))
- **ใส่ปุ๋ยฟื้นต้น** ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ (บท ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30))
- เก็บผลร่วงและผลเน่าออกจากสวน ลดแหล่งแมลงวันผลไม้และเชื้อโรค

ก.ค.–ก.ย. แตกใบชุดใหม่

ใบชุดที่ 1 และ 2 แตกและแก่

- ดูแลให้ใบแตกพร้อมกันทั้งต้น ต้นที่แตกยอดไม่พร้อมกันจะออกดอกไม่พร้อมกัน
- ตรวจ **เพลี้ยไฟและด้วงงวงกัดใบ** บนใบอ่อน (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))
- หน้าฝน: ใบอ่อนเป็นแอนแทรคโนสง่าย ซึ่งเป็นแหล่งเชื้อที่จะไปลงช่อดอกภายหลัง

ต.ค.–พ.ย. ใบแก่ พักตัว

ยอดหยุดแตกใบ สะสมอาหาร

- ใส่ปุ๋ยเตรียมออกดอก ที่ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง งดปุ๋ยไนโตรเจนสูง
- เมื่อฝนหยุด **งดน้ำ** กำจัดหญ้าใต้ทรงพุ่ม ให้ดินแห้ง (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))
- ยอดที่แตกใบอ่อนช่วงนี้จะไม่ออกดอกในปีนี้

ธ.ค.–ม.ค. ออกดอก

ช่อดอกโผล่และยืดยาว ดอกบาน

- เมื่อช่อดอกโผล่ชัด **เริ่มให้น้ำทีละน้อย** แล้วค่อยเพิ่ม (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))
- ตรวจ **เพลี้ยจักจั่น** ที่ช่อดอกทุกสัปดาห์ และ **ราแป้ง** ในคืนที่หนาวมีน้ำค้าง (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))
- ดอกบานเต็มที่: งดพ่นสารฆ่าแมลง เพื่อรักษาแมลงผสมเกสร

ก.พ.–มี.ค. ติดผล ผลอ่อน

ผลอ่อนร่วงส่วนหนึ่งตามธรรมชาติ

- **ให้น้ำสม่ำเสมอ** ขาดน้ำช่วงนี้ผลร่วงมาก
- ตัดแต่งช่อ เก็บผลเบี้ยวและผลเล็กออก แล้ว **ห่อผล** (บท ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28))
- ใส่ปุ๋ยช่วงพัฒนาผล

มี.ค.–พ.ค. ผลขยายจนแก่

สร้างเนื้อ สะสมแป้งและน้ำตาล

- ปุ๋ยเน้นโพแทสเซียม
- ผลที่ไม่ได้ห่อ ระวังแมลงวันผลไม้
- **เก็บเกี่ยว** เมื่อผลแก่ได้ที่ ตรวจด้วยการลอยน้ำและผ่าดูเนื้อ (บท เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39))

ปีที่หนาวน้อย

ปีที่อากาศไม่เย็นหรือมีฝนช่วงปลายปี ต้นมะม่วงอาจแตกใบอ่อนแทนดอก หรือออกดอกไม่พร้อมกัน สิ่งที่ทำได้คือ เลี้ยงใบชุดสุดท้ายให้แก่ทันก่อนหน้าหนาว และระบายน้ำให้ดินแห้งเร็ว

ปลูกช่วงอื่น? ดู ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู (หน้า 16) ซึ่งลำดับงานต่างจากหน้านี้

ดอกบานไม่ตรงเดือนในตาราง? คำนวณวันที่จากวันดอกบานของสวนคุณ
ใช้ได้ในฉบับออนไลน์ ใส่ตัวเลขของแปลงตัวเองได้ สแกน QR หรือเปิด **farmkaset.org/xboard/mango-guide/inseason**

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. มะม่วง (mango): สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการปฏิบัติดูแลรักษา. opsmoac.go.th ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 5 · ช่วงที่ 1 ก่อนปลูก

ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู

ทำมะม่วงนอกฤดูต้องทำอะไรในแต่ละเดือน ราดสารเมื่อไหร่ ใบต้องแก่แค่ไหน ดอกออกกี่วันหลังราดสาร และรับมือฝนช่วงออกดอกอย่างไร

ทำเมื่อไหร่: **ราดสาร พ.ค.–ก.ค. · เก็บ ต.ค.–ม.ค.**

สรุปสั้น

- มะม่วงนอกฤดูใช้สารแพคโคลบิวทราโซลราดดินให้ยอดพักตัวและออกดอกเร็วขึ้น สวนส่วนใหญ่ราดสารราว พ.ค.–ก.ค. เพื่อเก็บผลราว ต.ค.–ม.ค.
- ต้องได้ใบ 2 ชุดหลังตัดแต่งกิ่ง และราดเมื่อใบชุดสุดท้ายเป็นใบเพสลาด ช่วงเลี้ยงใบตรงกับหน้าแล้ง ต้องมีน้ำ
- ดอกออกในหน้าฝน โรคแอนแทรคโนสบนช่อดอกคือความเสี่ยงอันดับหนึ่ง

ภาพรวมทั้งปี · ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู (หมุนหน้ากระดาษเพื่ออ่าน · เดือนเป็นค่าโดยประมาณ)

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
ฤดูกาล	หนาว แล้ง		ร้อน แล้ง		หน้าฝน						หนาว		
ต้นทำอะไร	ตัดแต่ง	ใบ 2 ชุด				พักตัว ใบแก่			ดอก	ผลเจริญ			
งานหลัก (หน้า 26)	ตัดแต่งกิ่ง					ราดสาร		เปิดตา		ห่อผล			
น้ำ (หน้า 33)	ให้น้ำเลี้ยงใบ (หน้าแล้ง)					น้ำฝน ระบายน้ำ			ให้น้ำสม่ำเสมอ				
โรค (หน้า 35)									ฝน: แอนแทรคโนสบนช่อและผล				
แมลง (หน้า 37)		ใบอ่อน: เพลี้ยไฟ							เพลี้ยจักจั่น	แมลงวันผลไม้			
เก็บเกี่ยว (หน้า 39)												ตามอายุผลของพันธุ์	

เดือนเป็นค่าโดยประมาณ ฝนแต่ละปีและแต่ละพื้นที่มาเร็วช้าต่างกัน ให้ดูฝนจริงในพื้นที่ประกอบ

เดือนไหน ทำอะไร

ม.ค.–ก.พ. หลังเก็บเกี่ยว

ต้นอ่อนล้า ต้องเริ่มรอบใหม่ทันที

- **ตัดแต่งกิ่ง** ให้แตกยอดพร้อมกันทั้งต้น (บท ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24))
- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ แล้ว **ให้น้ำ** ต้นจึงจะแตกใบได้ในหน้าแล้ง

มี.ค.–พ.ค. แตกใบ 2 ชุด

ใบชุดที่ 1 แก่ แล้วแตกชุดที่ 2

- ให้น้ำต่อเนื่อง ร้อนแล้งต้นใช้น้ำมาก (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))
- ตรวจ **เพลี้ยไฟ** และ **ด้วงงวงกัดใบ** บนใบอ่อนทุกชุด (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))
- ต้นที่ใบชุดที่ 2 แตกไม่พร้อมกัน ราดสารแล้วจะออกดอกไม่พร้อมกัน

พ.ค.–มิ.ย. ราดสาร

ใบชุดสุดท้ายเป็นใบเพสลาด (ครึ่งอ่อนครึ่งแก่)

- **ราดสารแพคโคลบิวทราโซล** รอบโคนในทรงพุ่ม ตามขนาดทรงพุ่มและอัตราบนฉลาก ขณะดินชื้น (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))
- ใส่ปุ๋ยเตรียมออกดอก ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง
- ทำทางระบายน้ำก่อนฝนชุก

มิ.ย.–ส.ค. พักตัว

ยอดหยุดแตกใบ ใบแก่จัด ตาปลายกิ่งบวม

- ถ้ายังมียอดแตกใบอ่อน อย่าพ่นเปิดตา รอให้ใบแก่ก่อน
- เมื่อใบแก่จัดและตาบวม **พ่นเปิดตาดอก** ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่

ส.ค.–ก.ย. ออกดอก

ช่อดอกโผล่และบานในหน้าฝน

- **ป้องกันแอนแทรคโนส** บนช่อดอกตั้งแต่ช่อเริ่มยืด ฝนตกชุกต้องพ่นถี่กว่าในฤดู (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))
- ตรวจ **เพลี้ยจักจั่น** ที่ช่อดอก

ก.ย.–ม.ค. ผลเจริญจนแก่

ติดผล ผลขยาย สร้างเนื้อ

- ตัดแต่งช่อ แล้ว **ห่อผล** เมื่อผลขนาดราวไข่ไก่ (บท ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28))
- ให้น้ำสม่ำเสมอเมื่อฝนหยุด ปุ๋ยเน้นโพแทสเซียม
- **เก็บเกี่ยว** ตามอายุผลของพันธุ์ (บท เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39)) แล้วเริ่มรอบใหม่

ไม่ควรทำนอกฤดูทุกปีกับทุกต้น

ต้นที่ถูกเร่งติดกันหลายปีจะโทรม ใบเล็ก ช่อดอกสั้น และสารสะสมในดิน ต้นที่ใบน้อยหรือรากไม่ดีให้พักหนึ่งรอบ ปล่อยออกในฤดูก่อน (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

ปลูกช่วงอื่น? ดู ปฏิทินมะม่วงในฤดู (หน้า 12) ซึ่งลำดับงานต่างจากหน้านี้

ราดสารไม่ตรงเดือนในตาราง? คำนวณวันที่จากวันราดสารของสวนคุณ
ใช้ได้ในฉบับออนไลน์ ใส่ตัวเลขของแปลงตัวเองได้ สแกน QR หรือเปิด **farmkaset.org/xboard/mango-guide/offseason**

แหล่งอ้างอิง

1. Davenport, T.L. (2007). Reproductive physiology of mango. *Brazilian Journal of Plant Physiology* 19(4): 363–376. doi:10.1590/S1677-04202007000400007
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 6 · ช่วงที่ 2 ปลูก

เตรียมพื้นที่และปลูก

ขั้นตอนเตรียมสวนมะม่วง ระยะปลูกแบบปกติและระยะชิด เตรียมหลุม ปลูกกิ่งพันธุ์ วางระบบน้ำ และดูแลช่วงตั้งตัว

ทำเมื่อไหร่: **ต้นฤดูฝน**

สรุปสั้น

- ปลูกต้นฤดูฝน ต้นจะได้น้ำฝนช่วยตั้งตัวก่อนเจอหน้าแล้งแรก
- ระยะปลูกต้องตัดสินใจคู่กับการตัดแต่ง: ระยะห่างตัดแต่งน้อยกว่า ระยะชิดได้ต้นมากต่อไร่แต่ต้องคุมทรงทุกปี
- พื้นที่ที่น้ำขังต้องยกร่องหรือทำเนินก่อนปลูก

ระยะปลูก

ระยะ (เมตร)	ต้น/ไร่	เหมาะกับ
8 × 8	25	สวนแบบดั้งเดิม ต้นใหญ่ ตัดแต่งน้อย ใช้เวลานานกว่าจะได้ผลเต็มพื้นที่
6 × 6	44	สวนการค้าทั่วไป ตัดแต่งคุมทรงทุกปีหลังเก็บเกี่ยว
5 × 5	64	สวนที่ตั้งใจคุมทรงเตี้ย ทำงานบนพื้นได้
4 × 4	100	ระยะชิด ได้ผลต่อไร่เร็ว แต่ต้องตัดแต่งเข้มทุกปี ถ้าปล่อยต้นจะเบียดกันจนไม่ติดผล

1 ไร่ = 1,600 ตารางเมตร จำนวนต้นปัดเศษลง ยังไม่หักพื้นที่ถนนและร่องระบายน้ำ · เอกสารของ สศก. ฉะเชิงเทราแนะนำ 8 × 8 เมตร หรืออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 × 6 เมตร ส่วนระยะชิด เช่น 2.5 × 2.5 หรือ 4 × 4 เมตร ต้องตัดแต่งกิ่งเสมอ [1]

วางแถวแนวเหนือ–ใต้ถ้าทำได้ ต้นจะได้แสงทั้งสองด้านเท่ากัน และเว้นทางให้รถพ่นสารและรถขนผลเข้าได้

เตรียมหลุมและปลูก

1. **ขุดหลุม** ราว 50 × 50 × 50 ซม. หรือ 1 × 1 × 1 เมตร [2] แยกดินบนกับดินล่างไว้คนละกอง ตากหลุมไว้ระยะหนึ่ง
2. **ผสมดินบน** กับปุ๋ยหมักราว 5–10 กก. หินฟอสเฟต 0.5 กก. และ 15-15-15 ราว 200–300 กรัมต่อหลุม [2] และปูนถ้าดินเปรี้ยว (ตามผลตรวจดินในบท พื้นที่และดิน (หน้า 8))
3. **วางกิ่งพันธุ์** ฉีกถุงออก ระวังดินในถุงแตก ตัดรากที่ขดวนออก ให้รอยต่อของกิ่งอยู่เหนือผิวดิน
4. **กลบดินแล้วกดเบา ๆ** พูนโคนเล็กน้อยไม่ให้น้ำขัง ปักไม้หลักผูกกันลมโยก
5. **รดน้ำทันที** และคลุมโคนด้วยฟางหรือเศษหญ้า เว้นระยะไม่ชิดโคนต้น

ระบบน้ำ

วางระบบน้ำตั้งแต่ปลูก เช่น มินิสปริงเกอร์ 1 หัวต่อต้น ต้นเล็กใช้น้ำไม่มาก แต่ขาดไม่ได้ในหน้าแล้ง 1–2 ปีแรก สวนที่วางแผนทำนอกฤดูต้องคำนวณน้ำสำหรับต้นโตด้วย เพราะช่วงเลี้ยงใบตรงกับหน้าแล้ง (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))

ดูแลช่วงตั้งตัว

- ปลูกซ่อมต้นที่ตายภายในฤดูฝนแรก ต้นในสวนจะได้อายุใกล้กัน จัดการง่าย
- กำจัดหญ้ารอบโคนในรัศมีทรงพุ่ม หญ้าแย่งน้ำและปุ๋ยต้นเล็กได้มาก
- ตัดกิ่งที่แตกจากต้นตอ (ใต้รอยต่อ) ออกเสมอ
- เมื่อต้นแตกใบชุดใหม่ 1–2 ชุดแล้ว จึงเริ่มใส่ปุ๋ยเคมีทีละน้อย (บท เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22))

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา. มะม่วง (mango): สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการปฏิบัติดูแลรักษา. opsmoac.go.th ↗

บทที่ 7 · ช่วงที่ 2 ปลูก

เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง

ตัดยอดไว้ทรงมะม่วงต้นเล็กอย่างไรให้ได้ทรงเตี้ย กิ่งแข็งแรง ปุ๋ยและน้ำของต้นเล็ก และทำไมควรเด็ดดอกปีแรก ๆ

ทำเมื่อไหร่: **ปีที่ 1–3**

สรุปสั้น

- ปีที่ 1–3 คือช่วงสร้างโครงต้น: ลำต้นเดียวตรง กิ่งหลัก 3–4 กิ่งที่กระจายรอบต้น และทรงพุ่มเตี้ย
- ตัดยอดเพื่อให้แตกกิ่ง แล้วเลือกกิ่งที่ดีไว้ ทำซ้ำทุกรุ่นใบจนได้ทรงที่ต้องการ
- เด็ดช่อดอกที่ออกในปีแรก ๆ ทิ้ง ให้ต้นใช้อาหารสร้างใบและกิ่งก่อน

ทำไมต้องไว้ทรง

มะม่วงออกดอกที่ปลายกิ่ง ยิ่งมีปลายกิ่งที่ได้แสงมาก ยิ่งมีที่ให้ออกดอกมาก ทรงพุ่มที่เตี้ยและโปร่งยังทำให้ห่อผล พ่นสาร และเก็บผลได้จากพื้นหรือบันไดเตี้ย ซึ่งลดค่าแรงทุกปีไปตลอดอายุสวน การไว้ทรงตอนต้นเล็กใช้แรงน้อยที่สุด ถ้าปล่อยให้ต้นสูงแล้วค่อยแก้จะต้องตัดกิ่งใหญ่และเสียผลผลิตหลายปี

ขั้นตอนไว้ทรง

1. **ตัดยอดครั้งแรก** เมื่อต้นตั้งตัวแล้ว ตัดยอดที่ความสูงราวเข่าถึงเอว ต้นจะแตกยอดใหม่หลายยอดใต้รอยตัด
2. **เลือกกิ่งหลัก 3–4 กิ่ง** ที่กระจายรอบต้น ทำมุมกว้างกับลำต้น ตัดกิ่งที่เหลือออก
3. **ตัดยอดกิ่งหลัก** เมื่อใบรุ่นนั้นแก่ แต่ละกิ่งจะแตกเป็น 2–3 กิ่งย่อย ทำซ้ำทุกรุ่นใบ ทรงพุ่มจะแผ่ออกด้านข้างแทนที่จะสูงขึ้น
4. **ตัดกิ่งที่ไม่ต้องการ** กิ่งที่พุ่งเข้ากลางต้น กิ่งไขว้ กิ่งชี้ลงดิน และกิ่งจากต้นตอ

ปุ๋ยและน้ำของต้นเล็ก

- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ทุกปี และปุ๋ยเคมีสูตรเสมอครั้งละน้อย แบ่งใส่หลายครั้งตามรุ่นใบ เพิ่มปริมาณตามขนาดทรงพุ่ม (บท ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30))
- โรยรอบทรงพุ่ม ไม่กองชิดโคน แล้วรดน้ำตาม
- ให้น้ำในหน้าแล้ง ต้นเล็กที่ขาดน้ำจะหยุดแตกใบ ทรงพุ่มโตช้าไปทั้งปี
- ตรวจแมลงบนใบอ่อนทุกรุ่น เพราะต้นเล็กมีใบน้อย เสียใบรุ่นเดียวก็ชะงัก (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))

เมื่อไหร่ควรให้ออกผล

ต้นจากกิ่งพันธุ์อาจออกดอกตั้งแต่ปีแรก ควรเด็ดช่อดอกทิ้งจนกว่าทรงพุ่มจะใหญ่พอ โดยทั่วไปเริ่มไว้ผลได้ราวปีที่ 3–4 เริ่มจากจำนวนน้อยก่อน และไม่ควรใช้สารเร่งออกดอกกับต้นที่ยังเล็ก เพราะจะชะงักการเจริญเติบโต (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 8 · ช่วงที่ 3 ดูแล

ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว

หลังเก็บผลมะม่วงต้องตัดแต่งกิ่งอย่างไร ตัดตรงไหนให้แตกยอดพร้อมกัน เปิดทรงพุ่มรับแสง ใส่ปุ๋ยฟื้นต้น และต้องได้ใบกี่ชุดก่อนทำดอก

ทำเมื่อไหร่: **ทันทีหลังเก็บ**

สรุปสั้น

- ตัดแต่งทันทีหลังเก็บเกี่ยว ยิ่งช้า ใบชุดใหม่ยิ่งแก่ไม่ทันฤดูออกดอก
- ตัดปลายกิ่งที่ติดผลแล้ว กิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค กิ่งไขว้ และเปิดกลางทรงพุ่มให้แสงส่อง
- เป้าหมายคือให้ต้นแตกยอดใหม่ **พร้อมกันทั้งต้น** และได้ใบ 2 ชุดที่แก่ก่อนทำดอก

ทำไมต้องตัดแต่งทุกปี

- **ได้ยอดใหม่พร้อมกัน** ยอดที่แตกพร้อมกันจะแก่พร้อมกันและออกดอกพร้อมกัน ห่อผล พ่นสาร และเก็บเกี่ยวได้เป็นรุ่นเดียว
- **คุมขนาดทรงพุ่ม** ต้นไม่สูงขึ้นทุกปี ทำงานง่าย และต้นไม่เบียดกันในสวนระยะชิด
- **แสงส่องถึงในทรงพุ่ม** กิ่งในร่มไม่ออกดอก และความชื้นในพุ่มทึบทำให้โรคแอนแทรคโนสและราดำระบาด

ตัดตรงไหน

1. **ตัดปลายกิ่งที่ติดผล** ตัดถอยลงมาจากขั้วช่อผลเดิมเล็กน้อย ให้เหลือตาที่จะแตกยอดใหม่หลายตา
2. **ตัดกิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรค** ตัดให้ถึงเนื้อไม้ดี เผาหรือนำออกจากสวน เพราะเป็นแหล่งเชื้อแอนแทรคโนสและโรคกิ่งแห้ง (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))
3. **เปิดกลางทรงพุ่ม** ตัดกิ่งที่พุ่งขึ้นกลางต้น กิ่งไขว้ และกิ่งซ้อนกัน
4. **ตัดกิ่งชายพุ่มที่ห้อยติดดิน** กันน้ำกระเด็นพาเชื้อโรคจากดินขึ้นผล
5. **ทาแผลตัดกิ่งใหญ่** ด้วยสารป้องกันเชื้อรา

อย่าตัดหนักเกินในครั้งเดียว

การตัดกิ่งใหญ่จำนวนมากทำให้ต้นแตกกิ่งกระโดงจำนวนมาก และอาจไม่ออกดอกในปีนั้น ต้นที่สูงเกินไปให้ลดความสูงทีละน้อยในหลายปี

หลังตัดแต่ง

- **ใส่ปุ๋ยฟื้นต้น** ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ แล้วให้น้ำ (บท ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30))
- **ดูแลใบอ่อนทุกชุด** ใบอ่อนคือเป้าของเพลี้ยไฟ ด้วงงวงกัดใบ และแอนแทรคโนสในหน้าฝน (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))

- **นับใบ** ต้องได้ใบอย่างน้อย 2 ชุดที่แตกพร้อมกัน [1] ก่อนพักตัวหรือราดสารทำดอก (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

สินค้าที่ใช้ในขั้นนี้ (ไม่บังคับ ทำตามคู่มือได้ครบโดยไม่ต้องซื้อ)

ฮิวมิคFK กระตุ้นรากฝอย ฟื้นต้น
ละลายน้ำราดรอบทรงพุ่ม หรือคลุกกับปุ๋ยเม็ดหลังตัดแต่ง ใช้ตามอัตราบนฉลาก
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

FK-1 ปุ๋ยทางใบ 20-20-20 + Mg + Zn
พ่นช่วงใบอ่อนแต่ละชุดหลังตัดแต่ง ตามอัตราบนฉลาก ไม่ใช้ช่วงพักตัวก่อนออกดอก
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 9 · ช่วงที่ 3 ดูแล

ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู

มะม่วงออกดอกได้อย่างไร ทำไมต้องรอใบแก่ วิธีราดสารแพคโคลบิวทราโซลให้ปลอดภัย อัตราตามขนาดทรงพุ่ม การพ่นเปิดตาดอก และผลเสียของการใช้สารเกิน

ทำเมื่อไหร่: **ก่อนออกดอก 2–3 เดือน**

สรุปสั้น

- มะม่วงออกดอกเมื่อ **ยอดหยุดแตกใบและใบชุดสุดท้ายแก่** อากาศเย็นและแล้งช่วยเรื่องนี้ตามธรรมชาติ
- การทำนอกฤดูใช้สารแพคโคลบิวทราโซลราดดิน ให้ยอดพักตัวเร็วขึ้น แล้วจึงพ่นเปิดตาดอกเมื่อใบแก่จัด
- ใช้สารเฉพาะต้นที่สมบูรณ์ ตามขนาดทรงพุ่มและอัตราบนฉลาก ใช้เกินทำให้ต้นโทรมและช่อดอกผิดรูป

ต้นพร้อมทำดอกหรือยัง

- **ได้ใบอย่างน้อย 2 ชุด** หลังตัดแต่งกิ่ง ที่แตกพร้อมกันทั้งต้น (บท ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24))
- **ต้นสมบูรณ์** ใบเขียวเข้ม ไม่มีกิ่งแห้งมาก รากไม่เสีย ต้นที่โทรมควรพักและบำรุงก่อน
- **ต้นโตพอ** ไม่ใช้สารกับต้นที่ยังเล็ก (บท เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22))

ทำดอกในฤดู

1. **ปุ๋ยเตรียมออกดอก** เมื่อใบชุดสุดท้ายเริ่มแก่ ใส่ปุ๋ยที่ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูงกว่าไนโตรเจน (บท ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ (หน้า 30))
2. **งดน้ำเมื่อฝนหยุด** กำจัดหญ้าใต้ทรงพุ่ม ให้ดินแห้ง
3. **รอช่อดอก** เมื่อช่อดอกโผล่ชัดจึงเริ่มให้น้ำทีละน้อย ให้น้ำมากทันทีอาจทำให้ยอดกลับไปแตกใบ (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))

ทำนอกฤดูด้วยสารแพคโคลบิวทราโซล

แพคโคลบิวทราโซลเป็นสารที่ยับยั้งการสร้างจิบเบอเรลลินในต้น ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ทำให้ยอดยืดและแตกใบ เมื่อจิบเบอเรลลินลดลง ยอดจะหยุดแตกใบและพร้อมออกดอก สารนี้ดูดซึมทางรากได้ดี จึงนิยม **ราดลงดิน** รอบโคนต้น

1. **ราดเมื่อไหร่** เมื่อใบชุดสุดท้ายเป็น “ใบเพสลาด” คือกึ่งอ่อนกึ่งแก่ ใบเริ่มเปลี่ยนจากสีอ่อนเป็นสีเขียว
2. **ราดเท่าไร** คิดตามขนาดทรงพุ่ม วัดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มเป็นเมตร แล้วใช้อัตราตามฉลากของผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียน อัตราต่างกันตามพันธุ์ ความเข้มข้นของผลิตภัณฑ์ และอายุต้น ระวังแยกให้ออกว่าคำแนะนำที่อ่านเป็นปริมาณสารออกฤทธิ์หรือปริมาณผลิตภัณฑ์ ปรึกษาเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ก่อนใช้
3. **ราดอย่างไร** ผสมน้ำ ราดเป็นวงรอบโคนต้นภายในทรงพุ่มขณะดินชื้น ถ้าดินแห้งให้น้ำตามเพื่อให้สารลงถึงราก
4. **หลังราดสาร** ใส่ปุ๋ยเตรียมออกดอก งดปุ๋ยไนโตรเจนสูง รอให้ใบแก่จัด
5. **เปิดตาดอก** หลังราดสารแล้วรอจนใบแก่จัด สีเขียวเข้ม และตาปลายกิ่งบวม สวนจำนวนมากพ่นสารกลุ่มโพแทสเซียมไนเตรตหรือไทโอยูเรียเพื่อเปิดตา ใช้อัตราตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่และฉลาก ถ้าพ่นตอนใบยังไม่แก่ จะได้ใบอ่อนแทนดอก

ผลเสียของการใช้สารเกิน

- ช่อดอกสั้น อัดแน่น ผลติดเบียดกันและผิวไม่สวย
- ใบชุดต่อไปเล็ก กิ่งสั้น ต้นโทรมลงทุกปี
- สารตกค้างในดินได้นาน ใช้ซ้ำทุกปีในอัตราสูงจะสะสมจนต้นแตกใบยาก

สารเป็นตัวช่วย ไม่ใช่ตัวแทน

สารไม่ได้ทำให้ต้นที่ไม่สมบูรณ์ออกดอกดี ต้นต้องได้ใบพอ ใบแก่ และรากดี ใช้เฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียน ตามฉลาก และพักต้นที่โทรมหนึ่งรอบ

ดอกออกในหน้าฝน

สวนนอกฤดูมักออกดอกในหน้าฝน ช่อดอกจึงเสี่ยงโรคแอนแทรคโนสสูงกว่าในฤดูมาก ต้องเตรียมแผนพ่นป้องกันตั้งแต่ช่อเริ่มยืด และต้องตรวจเพลี้ยจักจั่นทุกสัปดาห์ (บท โรคมะม่วง (หน้า 35) และ แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37)) งานรายเดือนทั้งหมดอยู่ใน ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู (หน้า 16)

แหล่งอ้างอิง

1. Davenport, T.L. (2007). Reproductive physiology of mango. *Brazilian Journal of Plant Physiology* 19(4): 363–376. doi:10.1590/S1677-04202007000400007
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 10 · ช่วงที่ 3 ดูแล

ดูแลดอก ผล และห่อผล

ดูแลมะม่วงช่วงดอกบานถึงผลแก่อย่างไร ทำไมผลอ่อนร่วง ห่อผลเมื่อไหร่ด้วยถุงแบบไหน และช่วยให้ผิวสวยได้ราคาอย่างไร

ทำเมื่อไหร่: **ดอกบาน – เก็บเกี่ยว**

สรุปสั้น

- ช่อดอกมะม่วงมีดอกหลายร้อยดอก แต่ติดผลจนเก็บได้เพียงไม่กี่ผลต่อช่อ ผลอ่อนร่วงจำนวนมากเป็นเรื่องปกติ
- สิ่งที่ทำได้คือรักษาช่อดอกไม่ให้เสียจากโรคและแมลง ให้น้ำสม่ำเสมอ และตัดแต่งช่อให้เหลือผลที่ดี
- ห่อผลเมื่อผลขนาดราวไข่ไก่ ช่วยให้ผิวสวย ลดโรค และกันแมลงวันผลไม้

ช่วงดอกบาน

- **แมลงผสมเกสร** มะม่วงอาศัยแมลงวัน ผึ้ง และแมลงอื่นช่วยผสมเกสร งดพ่นสารฆ่าแมลงช่วงดอกบานเต็มที่ ถ้าจำเป็นต้องพ่นให้พ่นก่อนดอกบานหรือหลังติดผล
- **ตรวจช่อดอกทุกสัปดาห์** หาเพลี้ยจักจั่น เพลี้ยไฟ จุดดำของแอนแทรคโนส และผงขาวของราแป้ง (บท โรคมะม่วง (หน้า 35) และ แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))
- **ให้น้ำทีละน้อย** เมื่อช่อดอกโผล่ชัด แล้วค่อย ๆ เพิ่มจนสม่ำเสมอ (บท การจัดการน้ำ (หน้า 33))

ผลอ่อนร่วง

ผลอ่อนร่วงมากในช่วงหลายสัปดาห์แรกหลังติดผล ส่วนหนึ่งเป็นการคัดของต้นเองตามธรรมชาติ แต่ร่วงมากกว่าปกติได้จากสาเหตุเหล่านี้

สาเหตุ	สังเกต	แก้อย่างไร
ขาดน้ำ หรือน้ำแกว่ง	ร่วงมากหลังช่วงแดดจัดติดกัน	ให้น้ำสม่ำเสมอ คลุมโคน
โรคแอนแทรคโนส	ผลอ่อนมีจุดดำ ขั้วดำ แล้วร่วง	ป้องกันตั้งแต่ช่อดอก (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))
เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยไฟ	ช่อมีน้ำหวาน ราดำ ผลผิวกร้าน	บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37)
ต้นไม่สมบูรณ์	ใบน้อย ใบเหลือง ร่วงทั้งต้น	ฟื้นต้นให้ดีในรอบต่อไป (บท ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24))

ตัดแต่งช่อผล

เมื่อผลติดแน่นแล้ว เลือกผลที่รูปทรงดี ไม่มีแผล ไว้ตามความเหมาะสมของพันธุ์และขนาดกิ่ง ตัดผลเบี้ยว ผลเล็ก ผลที่เป็นโรค และผลที่เบียดกันออก ผลที่ไว้น้อยลงจะได้ขนาดใหญ่และผิวสวยกว่า ซึ่งสำคัญมากกับพันธุ์ที่ขายตามเกรดอย่างน้ำดอกไม้

ห่อผล

1. **ห่อเมื่อไหร่** เมื่อผลขนาดราวไข่ไก่ หลังตัดแต่งช่อแล้ว คำแนะนำป้องกันแมลงวันผลไม้ให้ห่อด้วยถุงกระดาษเมื่อผลอายุราว 60 วัน [1]
2. **พ่นก่อนห่อ** พ่นป้องกันโรคและแมลงครั้งสุดท้าย รอให้ผลแห้งก่อนห่อ ถ้าห่อผลที่มีเชื้อติดอยู่ ผลจะเน่าในถุง
3. **เลือกถุง** ถุงกระดาษสำหรับห่อผลไม้ ด้านในสีดำหรือถุงคาร์บอนทำให้น้ำดอกไม้มีผิวสีเหลืองทอง ถุงกระดาษทั่วไปใช้กันแมลงวันผลไม้ได้
4. **ห่อให้มิด** รวบปากถุงที่ขั้วผล อย่าให้ช่องเปิดกว้างให้แมลงเข้า

ผลที่ไม่ได้ห่อ

ถ้าห่อไม่ได้ทุกผล ให้เก็บผลร่วงออกจากสวนสม่ำเสมอ และใช้กับดักล่อแมลงวันผลไม้เพศผู้ช่วยลดจำนวน (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))

ผลแตก ผิวไม่สวย

- **ผลแตก** มักเกิดเมื่อดินแห้งนานแล้วได้น้ำมากทันที เช่น ฝนแรก ให้น้ำสม่ำเสมอช่วยลดได้
- **ผิวกร้าน เป็นขี้กลาก** มักเกิดจากเพลี้ยไฟดูดผิวผลอ่อน
- **จุดดำบนผิว** จากแอนแทรคโนสหรือโรคจุดดำจากแบคทีเรีย ป้องกันด้วยการพ่นก่อนห่อและห่อให้เร็ว

สินค้าที่ใช้ในขั้นนี้ (ไม่บังคับ ทำตามคู่มือได้ครบโดยไม่ต้องซื้อ)

แคลฟ่า (แคลเซียม 10% โบรอน 1%) แคลเซียม 10% โบรอน 1%
พ่นช่วงช่อดอกยืดและหลังติดผล ช่วยการติดผลและความแน่นของเนื้อ ใช้ตามอัตราบนฉลาก

สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 11 · ช่วงที่ 3 ดูแล

ปุ๋ยมะม่วงตามระยะ

ใส่ปุ๋ยมะม่วงสูตรอะไร เท่าไรต่อต้น ในแต่ละระยะ ตั้งแต่ต้นเล็กจนต้นให้ผล ปุ๋ยอินทรีย์ และธาตุรองที่มะม่วงต้องการ

ทำเมื่อไหร่: **ตลอดปี**

สรุปสั้น

- มะม่วงต้องการปุ๋ยต่างกันในแต่ละระยะ: หลังเก็บเกี่ยวสูตรเสมอ · ก่อนออกดอกฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมสูง · ช่วงผลเน้นโพแทสเซียม
- หลีกเลี่ยงไนโตรเจนสูงช่วงพักตัวก่อนออกดอก เพราะทำให้ยอดแตกใบแทนดอก
- ปริมาณต่อต้นขึ้นกับขนาดทรงพุ่ม ปรับตามค่าวิเคราะห์ดินและใบ

ปุ๋ยตามระยะของต้นที่ให้ผล

ระยะ	เป้าหมาย	ปุ๋ยและอัตรา (ต่อต้นต่อครั้ง)
หลังเก็บเกี่ยว ตัดแต่งกิ่ง	ฟื้นต้น แตกใบชุดใหม่	15-15-15 หรือ 20-10-10 หรือ 30-10-10 ราว 1–2 กก. ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ 10–20 กก. ใส่ซ้ำเมื่อเริ่มแตกใบชุดที่ 2 [1]
ก่อนออกดอก 2–3 เดือน	เร่งสร้างตาดอก	12-24-12 หรือ 8-24-24: ต้นอายุ 2–4 ปี 1–2 กก. · 5–7 ปี 2–4 กก. · 8 ปีขึ้นไป 4–6 กก. [1]
1 เดือนหลังดอกบาน	บำรุงผล	15-15-15 ราว 1–2 กก. [1]
1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว	ปรับคุณภาพผล	13-13-21 ราว 1–2 กก. อาจพ่นปุ๋ยทางใบร่วมด้วย [1]

จากข้อมูลรายสินค้ามะม่วงของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา [1] ปรับตามขนาดต้น อายุ และค่าวิเคราะห์ดิน กำจัดวัชพืชใต้ทรงพุ่มก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้ง

ส่งดินตรวจได้ที่ไหน

ส่งตัวอย่างดินเข้าตรวจวิเคราะห์ได้ที่ iLab (ilab.work) ดูวิธีเก็บตัวอย่างให้ถูกต้องได้ที่ วิธีเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจ หรือสอบถามสถานีพัฒนาที่ดินในจังหวัดของกรมพัฒนาที่ดิน เมื่อได้ผลแล้วนำค่า pH อินทรียวัตถุ ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม มาใช้เลือกสูตรและอัตราปุ๋ยในคู่มือเล่มนี้

ต้นอายุ 1–2 ปีที่ยังไม่ให้ผล ใส่ 15-15-15 ราว 1–2 กก.ต่อต้นต่อปี แบ่งใส่ 2 ครั้งเท่ากันต้นและปลายฤดูฝน [1] (บท เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22))

ต้นเล็กยังไม่ให้ผล ใช้สูตรเสมอครั้งละน้อยตามรุ่นใบ ดูในบท เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22)

ใส่อย่างไร

- โรยรอบทรงพุ่มตามแนวปลายกิ่ง ซึ่งเป็นที่รากฝอยหาอาหาร ไม่กองชิดโคน
- ใส่ตอนดินชื้น แล้วรดน้ำตาม
- แบ่งใส่หลายครั้ง ดีกว่าใส่ครั้งเดียวปริมาณมาก โดยเฉพาะในดินทราย

- สวนนอกฤดูที่ราดสารแพคโคลบิวทราโซล ห้ามใส่ไนโตรเจนสูงหลังราดสาร (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

ปุ๋ยอินทรีย์

ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่ย่อยดีแล้วทุกปีหลังเก็บเกี่ยว ช่วยให้ดินโปร่ง อุ้มน้ำ และปุ๋ยเคมีที่ใส่ถูกใช้ได้มากขึ้น คลุมโคนด้วยเศษใบไม้หรือหญ้าแห้งในหน้าแล้ง ช่วยรักษาความชื้น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่หมักสมบูรณ์แล้วเท่านั้น

ธาตุรองที่ควรรู้

- **แคลเซียม** เกี่ยวกับความแน่นของเนื้อผลและอายุการเก็บรักษา
- **โบรอน** เกี่ยวกับการผสมเกสรและการติดผล
- **สังกะสี** ขาดแล้วใบอ่อนเล็ก แคบ และกระจุก
- **แมกนีเซียม** ขาดง่ายในดินทรายเปรี้ยว ใบแก่เหลืองระหว่างเส้นใบ

สวนที่ให้ผลแล้วควรตรวจดินทุก 1–2 ปี จะรู้ว่าต้องเติมธาตุไหนจริง ไม่ต้องใส่เผื่อ

ปุ๋ยทางใบ: เสริม ไม่ใช่แทน

ปุ๋ยทางใบถึงใบเร็ว เหมาะกับช่วงใบอ่อนหลังตัดแต่ง และช่วงสร้างเนื้อที่ต้นต้องการโพแทสเซียมมาก ใช้เสริมปุ๋ยทางดินเท่านั้น

สินค้าที่ใช้ในขั้นนี้ (ไม่บังคับ ทำตามคู่มือได้ครบโดยไม่ต้องซื้อ)

ฮิวมิคFK ปรับปรุงดิน กระตุ้นรากฝอย
ละลายน้ำราดรอบทรงพุ่ม หรือคลุกกับปุ๋ยเม็ด ใช้ตามอัตราบนฉลาก
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

FK-1 ปุ๋ยทางใบ 20-20-20 + Mg + Zn
ช่วงใบอ่อนหลังตัดแต่ง พ่นตามอัตราบนฉลาก ไม่ใช้ช่วงพักตัวและหลังราดสาร
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

สตาร์เฟอร์ 0-0-60 ปุ๋ยทางใบโพแทสเซียม 0-0-60
ช่วงผลขยายจนใกล้แก่ ช่วยสร้างเนื้อและความหวาน พ่นตามอัตราบนฉลาก
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

สารจับใบ FK สารจับใบ
เติมในถังพ่นปุ๋ยทางใบ ใช้ตามอัตราบนฉลาก
สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564).

opsmoac.go.th ↗

บทที่ 12 · ช่วงที่ 3 ดูแล

การจัดการน้ำ

มะม่วงต้องการน้ำเท่าไรในแต่ละช่วง ทำไมต้องงดน้ำก่อนออกดอก ให้น้ำช่วงติดผลอย่างไร และทำไมสวนนอกฤดูต้องมีแหล่งน้ำของตัวเอง

ทำเมื่อไหร่: **ตลอดปี**

สรุปสั้น

- มะม่วงต้องการน้ำมากช่วงแตกใบหลังตัดแต่ง และช่วงติดผลถึงผลขยาย
- ช่วงพักตัวก่อนออกดอกต้องงดน้ำ ให้ยอดหยุดแตกใบ
- เมื่อช่อดอกโผล่ เริ่มให้น้ำทีละน้อยแล้วค่อยเพิ่ม ไม่ให้น้ำมากทันที

น้ำตามระยะ

ระยะ	น้ำ	เหตุผล
หลังตัดแต่ง แตกใบ	ให้น้ำพอ ดินชื้น	ใบชุดใหม่แตกพร้อมกันและโตเร็ว
ใบแก่ พักตัว	งดน้ำ ให้ดินแห้ง	ยอดหยุดแตกใบ พร้อมออกดอก
ช่อดอกโผล่	เริ่มทีละน้อย	ให้มากทันทียอดอาจกลับไปแตกใบ
ติดผล ผลขยาย	สม่ำเสมอ ไม่ขาด	ขาดน้ำผลร่วงและผลเล็ก น้ำแกว่งทำให้ผลแตก
ผลใกล้แก่	ให้ต่อแต่ไม่มากเกิน	ผลไม่แตก รสชาติดี

น้ำในสวนนอกฤดู

สวนนอกฤดูต้องเลี้ยงใบชุดใหม่ 2 ชุดในหน้าแล้ง ราว ม.ค.–พ.ค. ถ้าไม่มีน้ำ ใบจะแตกช้าและไม่พร้อมกัน ทำให้ราดสารได้ช้าและออกดอกไม่พร้อมกัน ก่อนตัดสินใจทำนอกฤดู ให้ดูว่ามีบ่อ สระ หรือบ่อบาดาลพอสำหรับทั้งสวนตลอดหน้าแล้งหรือไม่ (บท ปฏิทินมะม่วงนอกฤดู (หน้า 16))

ระบบน้ำและการระบายน้ำ

- **มินิสปริงเกอร์** ใต้ทรงพุ่ม เหมาะกับมะม่วง กระจายน้ำทั่วเขตราก
- **ให้น้ำเช้าหรือเย็น** น้ำระเหยน้อยกว่า
- **คลุมโคน** ด้วยเศษใบไม้หรือหญ้าแห้งในหน้าแล้ง ลดการระเหย
- **ระบายน้ำ** มะม่วงทนน้ำขังได้ดีกว่าไม้ผลหลายชนิด แต่น้ำที่ขังนานในหน้าฝนทำให้รากเสียและต้นโทรม ทำร่องระบายน้ำก่อนฝนชุก

ให้น้ำเท่าไร

เอกสารของ สศก. ฉะเชิงเทราคิดปริมาณน้ำจากอัตราการระเหยน้ำ: ระยะบำรุงต้นใช้ราว 0.5 เท่าของการระเหย เช่น ทรงพุ่มกว้าง 3 เมตร วันที่ระเหย 5 มม. ใช้ราว 22.5 ลิตรต่อต้นต่อวัน หลังติดผลเป็นช่วงที่ต้องการน้ำมากที่สุด ราว 0.7–0.8

เท่า เช่น ทรงพุ่ม 5 เมตร ใช้ราว 87.5–100 ลิตรต่อต้นต่อวัน ดินทรายให้น้ำทุก 2–3 วัน ดินเหนียวทุก 4–5 วัน และงดน้ำก่อนออกดอกจนกว่าจะเริ่มแทงช่อดอกแล้วจึงให้น้ำต่อ [1]

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 13 · ช่วงที่ 4 แก้ปัญหาในแปลง

โรคมะม่วง

อาการของโรคแอนแทรคโนสที่ทำให้ช่อดอกดำและผลเป็นจุด โรคราแป้ง โรคขั้วผลเน่า โรคราดำ และโรคใบจุด การป้องกันด้วยการจัดการสวน และการใช้สารเมื่อจำเป็น

ทำเมื่อไหร่: **ตรวจสวนทุกสัปดาห์**

สรุปสั้น

- **แอนแทรคโนส** คือโรคสำคัญที่สุดของมะม่วง ทำลายใบอ่อน ช่อดอก และผล ระบาดเมื่อมีฝนหรือน้ำค้าง
- **ราแป้ง** ทำลายช่อดอกในช่วงอากาศเย็นที่มีน้ำค้าง
- การตัดแต่งให้ทรงพุ่มโปร่ง เก็บเศษกิ่งเป็นโรคออก และห่อผล ลดการใช้สารได้มาก

โรคแอนแทรคโนส

สาเหตุ: เชื้อรา *Colletotrichum* spp. แพร่ไปกับละอองน้ำฝนและน้ำค้าง

- **ใบอ่อน** จุดสีน้ำตาลถึงดำ รูปร่างไม่แน่นอน แผลขยายรวมกัน ใบบิดเบี้ยว ขาดเป็นรู
- **ช่อดอก** จุดดำบนก้านช่อและดอก ดอกแห้งดำร่วงทั้งช่อ เรียกกันว่า “ช่อดำ”
- **ผลอ่อน** จุดดำ ผลร่วง
- **ผลแก่และผลสุก** เชื้อแฝงอยู่บนผิวตั้งแต่ผลยังเล็ก แล้วแสดงอาการเป็นจุดดำยุบตัวเมื่อผลสุก ทำให้เสียราคาหลังเก็บเกี่ยว

จัดการ: ตัดแต่งให้ทรงพุ่มโปร่ง ตัดกิ่งและใบที่เป็นโรคออกจากสวน พ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อราช่วงใบอ่อนในหน้าฝนและตั้งแต่ช่อดอกเริ่มยืด สลับกลุ่มสารเพื่อลดการดื้อยา พ่นก่อนห่อผล และห่อผลให้เร็ว สวนนอกฤดูที่ดอกออกในหน้าฝนต้องพ่นถี่กว่าสวนในฤดู

สินค้าที่ใช้ในขั้นนี้ (ไม่บังคับ ทำตามคู่มือได้ครบโดยไม่ต้องซื้อ)

แพนน่อน (แมนโคเซบ) แมนโคเซบ ป้องกันแอนแทรคโนส

พ่นป้องกันช่วงใบอ่อนและช่อดอก ตามอัตราและระยะห่างก่อนเก็บเกี่ยวบนฉลาก สลับกับสารกลุ่มอื่น

สแกน QR เพื่อดูสินค้าและราคาที่ร้าน

โรคราแป้ง

สาเหตุ: เชื้อรา *Oidium mangiferae* ระบาดในช่วงอากาศเย็น กลางวันแห้ง กลางคืนมีน้ำค้าง ซึ่งตรงกับช่วงออกดอกในฤดู

- ผงสีขาวคล้ายแป้งบนก้านช่อดอก ดอก และผลอ่อน
- ดอกแห้งและร่วง ผลอ่อนร่วง ผลที่รอดผิวกร้าน

จัดการ: ตรวจช่อดอกทุกสัปดาห์ในหน้าหนาว พ่นกำมะถันผงชนิดละลายน้ำหรือสารป้องกันกำจัดราแป้งที่ขึ้นทะเบียนกับมะม่วง ตามฉลาก ไม่พ่นกำมะถันตอนแดดจัดหรืออากาศร้อน เพราะทำให้ใบและดอกไหม้

โรคขั้วผลเน่าและกิ่งแห้ง

สาเหตุ: เชื้อรา *Lasiodiplodia theobromae* และเชื้อราใกล้เคียง

- **ขั้วผลเน่า** ผลที่บ่มสุกมีแผลสีน้ำตาลเข้มถึงดำเริ่มจากขั้ว แล้วลามลงมาทั้งผล
- **กิ่งแห้ง** ปลายกิ่งแห้งตายลามลงมา เปลือกมียางไหล

จัดการ: ตัดกิ่งแห้งให้ถึงเนื้อไม้ดีแล้วนำออกจากสวน ทาแผลตัดกิ่งใหญ่ เก็บผลโดยเหลือขั้ว ไม่ให้ผลช้ำหรือมีแผล และลดเวลาที่ผลอยู่ในที่ร้อนชื้นหลังเก็บ (บท เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39))

โรคราดำ

ผงหรือแผ่นสีดำปกคลุมใบ ช่อดอก และผล เชื้อราดำไม่ได้เข้าทำลายเนื้อเยื่อ แต่ขึ้นบนน้ำหวานที่เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยแป้ง และเพลี้ยหอยขับถ่ายไว้ ใบที่ถูกคลุมสังเคราะห์แสงได้น้อย ผลสกปรกขายไม่ได้ราคา **จัดการที่แมลงต้นเหตุ** แล้วราดำจะลดลงเอง (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))

โรคใบจุดและจุดดำจากแบคทีเรีย

- **โรคจุดดำจากแบคทีเรีย** จุดดำนูน มีขอบสีเหลือง บนใบ กิ่ง และผล ผลที่เป็นมากจะแตกเป็นแผลมีน้ำยางไหล แพร่ไปกับลมและฝน ตัดส่วนที่เป็นโรคออก ปลูกไม้บังลม และห่อผล
- **โรคใบจุดสาหร่าย** จุดกลมนูนสีเขียวอมเทาถึงสีสนิมบนใบแก่ พบในสวนที่ทึบและชื้น ตัดแต่งให้โปร่งก็ลดได้

ส่งตัวอย่างตรวจ

ถ้าไม่แน่ใจว่าเป็นโรคอะไร เก็บใบ ช่อ หรือผลที่มีอาการใส่ถุงส่งที่สำนักงานเกษตรอำเภอหรือศูนย์วิจัยพืชสวนใกล้บ้าน ก่อนซื้อสาร ใช้สารที่ขึ้นทะเบียนกับมะม่วง ตามอัตราและระยะเก็บเกี่ยวบนฉลาก และจดบันทึกการใช้สารทุกครั้งสำหรับ GAP

แหล่งอ้างอิง

1. Ploetz, R.C. (Ed.) (2003). *Diseases of Tropical Fruit Crops*. CABI.
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 14 · ช่วงที่ 4 แก้ปัญหาในแปลง

แมลงศัตรูมะม่วง

อาการที่เกิดจากเพลี้ยจักจั่นมะม่วง เพลี้ยไฟ แมลงวันผลไม้ ด้วงงวงเจาะเมล็ด หนอนเจาะผล และด้วงหนวดยาวเจาะลำต้น ช่วงที่ระบาด และการจัดการ

ทำเมื่อไหร่: **ตรวจสวนทุกสัปดาห์**

สรุปสั้น

- **เพลี้ยจักจั่นมะม่วง** คือศัตรูสำคัญช่วงออกดอก ดูดน้ำเลี้ยงช่อดอกจนดอกร่วง และทำให้เกิดราดำ
- **แมลงวันผลไม้** ทำให้ผลเน่าเสียช่วงผลใกล้แก่ ห่อผลคือวิธีที่ได้ผลที่สุด
- ตรวจใบอ่อนทุกรุ่นและช่อดอกทุกสัปดาห์ จะเห็นปัญหาก่อนเสียหายมาก

เพลี้ยจักจั่นมะม่วง

แมลงตัวเล็กรูปร่างคล้ายลิ่ม สีน้ำตาลอมเขียว กระโดดหรือบินหนีเมื่อถูกรบกวน หลบอยู่ตามเปลือกกิ่งและใต้ใบ ระบาดมากช่วงแตกช่อดอกถึงติดผลอ่อน

- **อาการ:** ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดน้ำเลี้ยงจากช่อดอก ดอกแห้งร่วง ติดผลน้อย ขับน้ำหวานเหนียวบนใบและช่อ แล้วเกิดราดำตามมา
- **สังเกต:** เคาะช่อดอกเบา ๆ จะเห็นแมลงกระโดดออกมามาก ใบและช่อเหนียวมัน
- **จัดการ:** ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง ตรวจช่อดอกทุกสัปดาห์ตั้งแต่ช่อเริ่มโผล่ เมื่อพบมากให้พ่นสารที่ขึ้นทะเบียนกับมะม่วงตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ก่อนดอกบานเต็มที่

เพลี้ยไฟ

- **อาการ:** ใบอ่อนหงิก ขอบใบไหม้ ช่อดอกแห้ง ผลอ่อนผิวกร้านเป็นสีน้ำตาลแบบขี้กลาก ขายได้เกรดต่ำ
- **ช่วงระบาด:** อากาศแห้งและร้อน ช่วงใบอ่อนและช่อดอก
- **จัดการ:** ตรวจใบอ่อนและช่อดอกด้วยการเคาะลงบนกระดาษขาว ให้น้ำให้ต้นไม่เครียด และห่อผลให้เร็ว

แมลงวันผลไม้

- **อาการ:** ตัวเมียวางไข่ใต้ผิวผลที่ใกล้แก่ หนอนกินเนื้อภายใน ผลเน่าและร่วง จุดที่ถูกวางไข่มีน้ำยางไหล
- **จัดการ: ห่อผล** (บท ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28)) เก็บผลร่วงและผลเน่าทุกวันไปฝังหรือทำลาย ใช้กับดักเมทิลยูจีนอลผสมสารฆ่าแมลง 8 กับดักต่อไร่ ถ้าพบแมลงวันเฉลี่ยมากกว่า 1 ตัวต่อกับดักต่อวัน ให้เริ่มป้องกันกำจัด [1] และเก็บเกี่ยวให้ตรงเวลา ไม่ปล่อยผลแก่คาต้น
- หลายประเทศที่นำเข้ามะม่วงจากไทยกำหนดให้ผ่านการอบไอน้ำเพื่อกำจัดไข่และหนอนแมลงวันผลไม้ (บท เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39))

ด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง

ด้วงวางไข่บนผลอ่อน ตัวอ่อนเจาะเข้าไปกินเมล็ด ผลภายนอกอาจดูปกติ แต่เป็นแมลงกักกันที่หลายประเทศห้ามติดเข้าไป จึงสำคัญมากกับสวนที่ส่งออก เก็บผลร่วงและเมล็ดมะม่วงที่ทิ้งในสวนไปทำลาย และตัดแต่งกิ่งให้เปลือกต้นไม่มีที่หลบ

ซ่อนของตัวเต็มวัย

แมลงอื่นที่พบ

แมลง	อาการ	จัดการ
ด้วงงวงกัดใบมะม่วง	ใบอ่อนถูกกัดขาดตรงโคนใบ ร่วงเกลื่อนใต้ต้น	เก็บใบที่ร่วงไปทำลาย เพราะมีไข่อยู่ ดูแลใบอ่อนให้แตกพร้อมกัน
หนอนเจาะผล	รูบนผล มีขุยและยางไหล ผลเน่า	ห่อผล เก็บผลที่ถูกทำลายออก
ด้วงหนวดยาวเจาะลำต้น	รูบนลำต้น มีขุยไม้ ต้นทรุดโทรม กิ่งแห้งตาย	ตรวจลำต้นสม่ำเสมอ ใช้ลวดแทงตัวหนอนในรู ตัดกิ่งที่ถูกทำลาย
เพลี้ยแป้ง เพลี้ยหอย	กลุ่มแมลงสีขาวหรือเป็นเกล็ดที่ขั้วผลและกิ่ง มีราดำ	ตัดส่วนที่พบมากออก ควบคุมมดที่พาเพลี้ยไปตามต้น

ใช้สารเท่าที่จำเป็น

สวนมะม่วงมีแมลงช่วยผสมเกสรและศัตรูธรรมชาติจำนวนมาก การพ่นสารแบบไม่เลือกช่วงดอกบานทำให้ติดผลน้อยลง เลือกสารที่ขึ้นทะเบียนกับมะม่วงและแมลงชนิดนั้น ทำตามระยะห่างก่อนเก็บเกี่ยวบนฉลาก และจดบันทึกทุกครั้ง ผู้ส่งออกตรวจสารตกค้างในผล

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 15 · ช่วงที่ 5 เก็บเกี่ยวและขาย

เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย

ดูอย่างไรว่ามะม่วงแก่พอเก็บ วิธีลอยน้ำ วิธีเก็บไม่ให้ยางเปื้อนผิว คัดเกรด บ่มสุก และข้อกำหนด GAP กับการส่งออก

ทำเมื่อไหร่: **ตามอายุผลแต่ละพันธุ์**

สรุปสั้น

- เก็บเมื่อผลแก่ได้ที่ ผลอ่อนบ่มแล้วไม่หวาน เนื้อไม่สวย และทำให้ผู้รับซื้อปฏิเสธทั้งล็อต
- ดูความแก่จากหลายอย่างรวมกัน: อายุผล ไหล่ผล สีผิว การลอยน้ำ และสีเนื้อเมื่อผ่า
- ยางมะม่วงทำให้ผิวไหม้เป็นรอยดำ เก็บโดยเหลือขั้ว และวางผลคว่ำให้ยางไหลออก

ดูอย่างไรว่าแก่พอเก็บ

1. **นับอายุผล** จดวันดอกบานของแต่ละรุ่นไว้ ผลที่ห่อไว้ให้ติดป้ายวันที่ที่ถุง ตัวอย่างน้ำดอกไม้: ภาคกลางนิยมเก็บราว 91–105 วันหลังดอกบาน เชียงใหม่ราว 110–120 วัน [1] อายุผลคลาดได้ตามแดด ฝน และอุณหภูมิ จึงต้องดูลักษณะผลประกอบ [1]
2. **ดูรูปผล** ไหล่ผลยกขึ้นสูงกว่าขั้ว ผลเต่ง
3. **ดูผิว** แก้มผลทั้งสองข้างพองเต็มที่ ผิวมีนวลหรือไขปกคลุม สีผิวเปลี่ยนจากเขียวเป็นเขียวจาง [2]
4. **ลอยน้ำ** สุ่มผล 2–3 ผลมาใส่น้ำ ผลที่แก่จัดจะจมน้ำ ผลอ่อนจะลอย [2]
5. **ผ่าดูเนื้อ** สุ่มผ่าผล เนื้อใกล้เมล็ดเริ่มเป็นสีเหลือง เมล็ดแข็ง

วิธีเก็บ

- **ตัดเหลือขั้ว** ตัดให้มีขั้วผลติดอยู่ ใช้ตะกร้อสอยที่มีใบมีดหรือกรรไกรตัด อย่าให้ผลตกพื้น ผลช้ำจะเน่าเร็ว
- **ลดยางเปื้อนผิว** ยางมะม่วงทำให้ผิวไหม้เป็นรอยดำ ตัดขั้วให้สั้นลงตอนคัดแล้ววางผลคว่ำขั้วลงบนตะแกรงหรือกระดาษ ให้ยางไหลออกก่อนบรรจุ
- **เก็บตอนอากาศไม่ร้อน** และไม่เก็บตอนผลเปียก วางผลในที่ร่ม อย่ากองตากแดด
- **แยกผลมีตำหนิ** ผลที่มีแผล จุดโรค หรือรูแมลง แยกออกตั้งแต่ในสวน

คัดเกรดและบ่ม

ผู้รับซื้อคัดเกรดตามน้ำหนักผล ผิว และตำหนิ ซึ่งต่างกันตามพันธุ์และตลาด ถามเกณฑ์ของผู้รับซื้อก่อนเก็บ มะม่วงกินสุกเก็บตอนแก่แล้วบ่มให้สุก ผลที่แก่ได้ที่จะสุกสม่ำเสมอ ส่วนผลอ่อนแม้บ่มแล้วผิวเหลืองแต่เนื้อไม่หวาน ระวังขั้วผลเน่าและแอนแทรคโนสที่แสดงอาการตอนสุก (บท โรคมะม่วง (หน้า 35))

GAP และการส่งออก

- **GAP** การรับรองแหล่งผลิตพืชตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นเงื่อนไขของผู้ส่งออกและห้างส่วนใหญ่ ต้องมีบันทึกการใช้ปุ๋ยและสาร

- **สารตกค้าง** ใช้สารที่ขึ้นทะเบียนกับมะม่วง และเว้นระยะก่อนเก็บเกี่ยวตามฉลาก ประเทศผู้นำเข้าตรวจสารตกค้างในผล
- **แมลงกักกัน** หลายประเทศกำหนดให้มะม่วงผ่านการอบไอน้ำที่โรงอบซึ่งได้รับการรับรอง เพื่อกำจัดไข่และหนอนแมลงวันผลไม้ และไม่ยอมรับผลที่มีด้วงงวงเจาะเมล็ด (บท แมลงศัตรูมะม่วง (หน้า 37))
- **ขายผ่านผู้รวบรวม** สวนขนาดเล็กมักส่งออกผ่านกลุ่มเกษตรกรหรือผู้รวบรวมที่มีสัญญากับผู้ส่งออก ซึ่งจะกำหนดพันธุ์ เกรด และการห่อผล

แหล่งอ้างอิง

1. ศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว (PHTIC). ดัชนีเก็บเกี่ยว: มะม่วง. phtnet.org ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

บทที่ 16 · ช่วงที่ 5 เก็บเกี่ยวและขาย

ต้นทุนและกำไร

ต้นทุนช่วงปลูกและเลี้ยงต้นเล็กก่อนให้ผล ต้นทุนต่อปีของสวนในฤดูและนอกฤดู และเครื่องคำนวณกำไรต่อไร่

ทำเมื่อไหร่: **ก่อนปลูกและทุกปี**

สรุปสั้น

- สวนมะม่วงมีช่วงลงทุนก่อนให้ผลราว 3–4 ปี ต้องเตรียมเงินทุนสำหรับช่วงนี้ไว้ก่อนปลูก
- สวนนอกฤดูต้นทุนต่อไร่สูงกว่าในฤดู ทั้งค่าสาร น้ำ และแรงงาน แต่ขายได้ราคาดีกว่า ต้องคิดทั้งสองด้าน
- ผลผลิตและเกรดเป็นตัวที่ทำให้กำไรเปลี่ยนมากที่สุด ผิวสวยหรือไม่สวยอาจต่างกันหลายเท่า

ช่วงลงทุน (ปีที่ 0–3)

ก่อนมีรายได้จากผล สวนต้องจ่ายค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ซึ่งต่างกันมากตามพื้นที่และขนาดสวน

- **เตรียมพื้นที่** ปรับพื้นที่ ขุดร่องระบายน้ำ ขุดสระหรือบ่อ (บท เตรียมพื้นที่และปลูก (หน้า 20))
- **กิ่งพันธุ์** ตามระยะปลูก 25–100 ต้นต่อไร่ บวกต้นสำหรับปลูกซ่อม
- **ระบบน้ำ** ปั๊ม ท่อเมน หัวจ่ายน้ำ
- **ดูแลต้นเล็กทุกปี** ปุ๋ย น้ำ แรงงานตัดแต่งไว้ทรง (บท เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22))

ต้นทุนต่อปีของสวนที่ให้ผล

เครื่องคำนวณต้นทุนและกำไรต่อไร่ต่อปี
ใช้ได้ในฉบับออนไลน์ ใส่ตัวเลขของแปลงตัวเองได้ สแกน QR หรือเปิด **farmkaset.org/xboard/mango-guide/cost**

ในฤดูหรือนอกฤดู คุ้มกว่า

ลองใส่ตัวเลขสองชุดในเครื่องคำนวณ ชุดแรกเป็นสวนในฤดู ชุดที่สองเพิ่มค่าสารชักนำการออกดอก ค่าสารป้องกันโรคที่มากขึ้น และค่าน้ำหน้าแล้ง แล้วใส่ราคานอกฤดู ถ้ากำไรต่างกันไม่มาก ความเสี่ยงที่สูงกว่าของนอกฤดูอาจไม่คุ้ม ทั้งฝนช่วงดอกบานและต้นที่โทรมจากการเร่งทุกปี (บท ทำดอกและมะม่วงนอกฤดู (หน้า 26))

เพิ่มกำไรได้จากตรงไหน

จุดที่ทำได้	ผลต่อกำไร	บทที่เกี่ยวข้อง
ตัดแต่งกิ่งทันทีหลังเก็บ	ใบแก่ทัน ออกดอกพร้อมกัน	ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว (หน้า 24)
ป้องกันโรคบนช่อดอก	ติดผลมาก ไม่เสียทั้งรุ่น	โรคมะม่วง (หน้า 35)
ห่อผล	ผิวสวย เกรดสูง ไม่มีหนอน	ดูแลดอก ผล และห่อผล (หน้า 28)

คุมทรงพุ่มเตี้ย	ค่าแรงห่อ พ่น และเก็บลดลงทุกปี	เลี้ยงต้นเล็กและไว้ทรง (หน้า 22)
เก็บเมื่อแก่ได้ที่ มี GAP	ขายได้ทุกช่องทาง ไม่ถูกตีกลับ	เก็บเกี่ยว คัดเกรด และขาย (หน้า 39)

จดบันทึก

จดวันตัดแต่ง วันราดสาร วันดอกบานของแต่ละรุ่น จำนวนผลที่ห่อ วันเก็บ น้ำหนักและเกรดที่ขายได้ และการใช้ปุ๋ยและสารทุกครั้ง จะรู้ว่าต้นไหนหรือแปลงไหนให้ผลดี และบันทึกการใช้สารยังจำเป็นสำหรับการรับรอง GAP ข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยดูได้จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

แหล่งอ้างอิง

1. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.). สถิติต้นทุนการผลิตและราคาสินค้าเกษตร. oae.go.th ↗
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดฉะเชิงเทรา (2564). ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ชนิดสินค้า: มะม่วง (เอกสาร กษ.ฉช. ที่ 01/2564). opsmoac.go.th ↗

ถามต่อได้ที่ FarmKaset.ORG

ตั้งกระทู้ถาม
ชาวสวนและสมาชิกช่วยกันตอบ ฟรี

อ่านฉบับล่าสุด
คู่มือปลูกมะม่วง ออนไลน์

สอบถามเรื่องปุ๋ยและยา
โทร 090-592-8614 · LINE @FarmKaset

คู่มือปลูกมะม่วง โดย FarmKaset.ORG · อนุญาตให้ทุกบุคคลหรือองค์กร ทำสำเนาแจกจ่ายได้ (ไม่ควรแก้ไข) · CC BY-ND 4.0